

FÜGGETLEN RENDÉSZETI PANASZTESTÜLET
✉: 1358 Budapest, Széchenyi rakpart 19.
☎: 441-6501

Ügyszám: 526/2010/Pan.

A Független Rendészeti Panasztestület

50/2011. (II. 23.) számú

állásfoglalása

A Független Rendészeti Panasztestület (a továbbiakban: Testület) I. r. panaszos, valamint II. r. panaszos jogi képviselő¹ útján 2010. október 13-án előterjesztett **panasza alapján indult eljárásban** a 2011. február 23-án tartott zárt ülésén **született állásfoglalását**

m e g k ü l d i a z O r s z á g o s R e n d ő r f ő k a p i t á n y n a k .

A Testület megállapítása szerint a vizsgált ügyben **alapjogot súlyosan sértő intézkedésre került sor.**

A Testület állásfoglalása ellen jogorvoslatnak helye nincs.

Indokolás

I.

A panaszosok jogi képviselője 2010. október 13-án, postai úton terjesztette elő a panaszbeadványt azon rendőri intézkedések miatt, amelyeket a panaszosokkal szemben előbb Budapest, A. utcában, majd pedig a Semmelweis Orvostudományi Egyetem Klinikáján fogatosítottak 2010. október 5-én az alábbiak szerint.

Beadványában a jogi képviselő előrebocsátja, hogy az intézkedő rendőrök neve és szolgálati jelvényének száma a panaszosok előtt nem ismert.

A panaszosok az említett napon megjelentek Budapesten, az A. utcában található Napvilág Születésházban, ahol II. r. panaszos előre nem tervezett módon világra hozta harmadik gyermeküket. A kisbaba légzése a szülést követően leállt, ezért mentőt kellett kihívni. A mentők megérkezésével közel egy időben a BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság rendőrei is megjelentek a helyszínen.

¹ Az Rtv. 93/A. § (8) bekezdése értelmében a panaszosok személyes adatait töröltük.

A kisbaba születésének körülményei és a gyermek kritikus állapota miatt a panaszosok felfokozott idegállapotba kerültek. A baba újraélesztése még folyamatban volt, amikor a rendőrök igazoltatni kezdték az I. r. panaszost, aki így nem tudta figyelemmel kísérni az eseményeket, nem állt módjában tájékozódni gyermeke egészségi állapota felől. Majd pedig, amikor a II. r. panaszost kísérte a mentőkocsihoz, egy rendőr feltartóztatta az I. r. panaszost, hogy további adatokat kérjen tőle, ő azonban ragaszkodott hozzá, hogy feleségével a kórházba menjen.

A II. r. panaszost ezután a SOTE Klinikájára szállították, ahol műtétet hajtottak rajta végre. Az orvosi beavatkozás altatásban történt, az a beadvány tanúsága szerint 16 óra 30 perckor vette kezdetét és körülbelül fél órán át tartott.

Nem sokkal azt követően, hogy a II. r. panaszost a műtőből kitolták, két rendőr jelent meg a kórházban és a II. r. panaszost annak ellenére kihallgatták, hogy a szülés miatti sokk, a baba miatti aggodalom és az altató hatása alatt állt. Az I. r. panaszost egy női nyomozó, a II. r. panaszost pedig egy férfi nyomozó azonos időben, de külön helyiségben hallgatta meg. A II. r. panaszos kihallgatása az ötégyas kórteremben történt, ahol rajta kívül további két nemrég szült nő feküdt, egyikük közvetlenül az édesanya panaszos mellett. A rendőr a két ágy közé tette le a széket, arra ült, a szomszédos ágyon fekvő nő így mindent hallhatott. A rendőr a jegyzőkönyvet kézzel vezette.

A jogi képviselő előadása szerint a kihallgatás megkezdésekor a panaszosok figyelmét nem hívták fel az ügyvédi képviselet lehetőségére, és a kioktatásból a szülők azt sem értették meg, hogy mit jelent a mentesség a vallomástétel alól. A kihallgatást követően nem kaptak továbbá félvilágosítást arra nézve, hogy a jegyzőkönyvből másolati példány jár nekik. A jogi képviselő ezzel összefüggésben megjegyzi, hogy másolatot ő maga is csak 2010. október 11-én tudott kérni, azt azonban a beadvány előterjesztése napjáig nem kapta meg.

A jogi képviselő idézi a büntetőeljárásról szóló 1998. évi XIX. törvény (továbbiakban: Be.) 80–84. §-aiban foglalt rendelkezéseket, amelyekhez hozzáfűzi: álláspontja szerint egyértelműen megállapítható, hogy az eljáró rendőrök a panaszosok meghallgatása során a Be. tanúvallomásra vonatkozó előírásait megsértették, a vallomások felvételére jogellenesen került sor.

A fentiek alapján kéri, hogy a Testület a panaszt a törvényes határidőn belül bírálja el, s az eljárás eredményéről értesítse.

II.

A Testület a tényállás tisztázása érdekében megkereséssel fordult a rendőrséghez. A panaszban leírt események kapcsán a Testülethez több panaszbeadvány is érkezett, amelyekre adott válaszáat a rendőrség közös iratesomagban bocsátotta a Testület rendelkezésére. Az alábbiakban a Testület csupán a jelen ügy megítélése szempontjából jelentőséggel bíró megállapításokat rögzíti.

1) A BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr-járőr Alosztály megbízott vezetője a 2010. október 5-én végrehajtott rendőri intézkedéssel összefüggésben

azonos napon készített jelentést, amely jelen panaszügy szempontjából az alábbi releváns információkat tartalmazza.

Az említett napon 15 óra 10 perc körüli időben érkezett meg a A. utcába, ahol egy bűncselekmény elkövetésével gyanúsítható személy igazoltatását és előállítását hajtotta végre.

A helyszínre több rendőri egység is érkezett, akiket az ott tartózkodó mentőtiszt arról tájékoztatott, hogy a házban egy szülést vezettek le, amelynek során azonban komplikációk adódtak, ezért a gyermek apja (az I. r. panaszos) az utcán leintette a közelben elhaladó mentőautót. Az újszülöttet és az édesanyát életveszélyes állapotuk miatt kórházba kellett szállítani.

A helyszínen az anyát (a II. r. panaszost) állapota miatt nem lehetett meghallgatni. Az apa (az I. r. panaszos) ugyanakkor elmondta, hogy kisfia születése során komplikáció lépett fel, ezért értesítette telefonon a Peter Cserny Alapítványt, és kiérkezésükig az utcára ment, majd leintette az arra haladó mentőautót. Ezen kívül a történetekkel összefüggésben nem nyilatkozott.

2) A BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság Közrendvédelmi Osztály Őr-járőr Alosztály megbízott vezetője 2010. november 26-án, a panasz ismeretében jelentésében a következőket rögzítette.

A panaszosok beadványukban kifogásolják, hogy nem ismerték meg az intézkedő rendőrök nevét és szolgálati azonosító jelvényük számát. A helyszínen jelen volt és a BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság állományába tartozó rendőrök kapcsán azonban az alosztályvezető kijelenti, hogy mindannyian teljesen szabályos öltözetben látták el szolgálatukat: láthatósági átvétőt viseltek, amin névtábla és szolgálati azonosító jelvény volt elhelyezve. A ruházatot a reggeli eligazításon ellenőrizte a szolgálatirányító parancsnok.

Hozzáfűzi, hogy a BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányságon mindig nagy hangsúly helyeznek a kulturált és szabályos szolgálatellátásra, azon belül az öltözködési szabályok betartására. Ezt igazolja az is, hogy a BRFK ellenőrzési csoportja alapvető vagy rendszeresen előforduló hiányosságot az ellenőrzések során nem tapasztalt ezen a téren sem.

A panaszban leírt események helyszínén, az ott végrehajtott előállításig az alosztályvezető látta el a parancsnoki feladatokat, erről a jelenlévőket többször is tájékoztatta, közölte nevét, rendfokozatát, beosztási helyét, beosztását és jelvéyszámát, felhívta továbbá a figyelmüket a panasztétel lehetőségére. Életszerűtlennek tartja továbbá a rendőr, hogy egy olyan intézkedés helyszínén kövessenek el a rendőrök ilyen alapvető hibát, amelyről már akkor lehetett tudni, hogy nagy sajtóérdeklődésre tart számot. Megerősíti továbbá állításait az a körülmény is, hogy az előállított személy már a helyszínen jelezte, a rendőri fellépés ellen panasszal fog élni.

A panaszosok azon előadása kapcsán, miszerint a rendőrök az apát a gyermek újraélesztésével egy időben elkezdték igazoltatni, az alosztályvezető rögzíti, hogy a helyszínre kiérkező járőröknek tájékozódniuk kell, ki milyen minőségben van jelen, mi történt pontosan. Ehhez szükséges volt az ott tartózkodók igazoltatása, azt megelőzően nem tudhatták, hogy az intézkedés alá vont férfi az újszülött édesapja.

3) P. r. hdgy. és M. r. fhdgy., forrónyomos nyomozók a 2010. október 5-én az Alma utcában zajlott rendőri intézkedésnél szintén jelen voltak. Jelentésük a panaszüggyel összefüggő alábbi érdemi információkat tartalmazza.

A két rendőr 15 óra 20 perc körül érkezett a fenti címre. A II. r. panaszos ekkor a helyszínrre érkezett mentőautóban tartózkodott, és a mentőtiszt közölte a rendőrökkel, hogy kórházba kell őt szállítani. Mivel a panaszosok a helyszínről hamarosan távoztak a mentővel, a rendőröknek nem volt lehetőségük meghallgatni őket a történtekről.

4) A BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság összefoglaló jelentése az 1)-3) pontokban ismertetett iratokkal azonos tartalommal készült, többletinformációt nem tartalmaz.

5) A BRFK Rendészeti Szervek Bevetési Főosztály Akció Osztály vezetője a panaszüggyel kapcsolatosan folytatott kivizsgálás eredményeként 2010. október 27-én kelt levelében az alábbiakat rögzítette.

Az osztály állományából Sz. r. alez., P. r. ftőrm. valamint H. r. fhdgy. alosztályvezető érkezett elsőként a helyszínrre, akkor a II. r. panaszos már a mentőben volt. Az irat az I. r. panaszosról nem tesz említést.

6) H. r. fhdgy. és P. r. ftőrm. 2010. október 5-én készített jelentésükben előadják, hogy útban az A. utcába felvették a kapcsolatot a BRFK XII. kerületi Rendőrkapitányság ügyeletével, ahonnan arról kaptak tájékoztatást, hogy kollégáik megérkeztek a fenti címre, és tudomásuk szerint az újszülöttet és a szülőket a helyszínről mentővel elszállították.

H. r. fhdgy. alosztályvezető ekkor intézkedett arról, hogy egy rendőri egység a jelenjen meg a Klinikán, ahol az állapotától függően hallgassa meg a feleséget, majd a férjet.

A Klinika ügyeletvezető orvosa a kikerkező rendőröknek elmondta, hogy 15 óra 30 perc körüli időben érkezett be hozzájuk mentővel a II. r. panaszos, akiről annyit tudtak, hogy 14 óra 5 perckor szült, és megérkezését követően azonnal a műtőbe vitték.

A rendőrök ezután, a kórház kórtermében meghallgatták a II. r. panaszost, aki részletesen beszámolt a rendőri intézkedéseket megelőző történeésekről. A rendőrök kérdésére elmondta továbbá, hogy a férje bekísérte őt a kórházba, és kérésre megadta a telefonszámát.

A rendőrök többször próbálták felhívni az I. r. panaszost, de nem sikerült elérniük.

7) H. r. fhdgy. és P. r. ftőrm. korábbi jelentésüket 2010. október 26-án kiegészítették, az újabb jelentés azonban jelen panaszügy elbírálása szempontjából releváns információkat nem tartalmaz.

8) A BRFK Bűnügyi Főosztály Életvédelmi Osztály megbízott vezetője jelentésében a következőket írta.

A hatályos büntetőeljárás törvény értelmében a tanú kihallgatásnak nem feltétele, hogy a kihallgató azonos nemű legyen a kihallgatandó személlyel, illetve hogy a jegyzőkönyvet az

eljáró rendőr írógépen rögzítse, mivel azt kézzel írott formában is végre lehet hajtani. Amennyiben a kórház nem tud biztosítani külön helyiséget, a tanú kihallgatása azonban soron kívül szükséges és indokolt, akkor arra a kórteremben is sor kerülhet.

A II. r. panaszos tanúkenti kihallgatására az osztályos orvos engedélyével került sor, aki a kihallgathatóságot orvosilag nem kérdőjelezte meg. A tanúnak szóló figyelmeztetések egyértelműek és világosak, ezeket a kihallgatás megkezdése előtt a kihallgatók közölték a tanúkkal, tisztázták továbbá, hogy nem kötelesek vallomást tenni, valamint azt is, hogy milyen egyéb mentesség illeti meg őket, és hogy kihallgatásukhoz jogi segítőt is igénybe vehetnek. Mindezek tudomásul vételét a tanúk saját kezű nyilatkozataikkal és a jegyzőkönyv oldalainak aláírásával igazolták. Álláspontja szerint ezért a tanúkihallgatásokat törvényesen és szabályosan hajtották végre a nyomozók.

Az I. r. panaszos 2010. október 20-án átvette a saját első és a folytatólagos tanúkihallgatási jegyzőkönyvének a másolatát, valamint a II. r. panaszos első kihallgatásáról készült jegyzőkönyv másolatát is. A II. r. panaszos továbbá 2010. október 26-án, folytatólagos tanúkihallgatását követően másolatot kért és kapott a jegyzőkönyvből.

9) A II. r. panaszos meghallgatását E. r. fhdgy. végezte, aki 2010. október 26-án az alábbi tartalommal készített jelentést.

2010. október 5-én 19 óra 20 perckor érkezett meg a Klinikára A. r. főhadnagy kíséretében azért, hogy a II. r. panaszost tanúként hallgassa ki.

Az osztályon ügyeletben lévő orvos kérdésükre elmondta, hogy a II. r. panaszos kihallgatható állapotban van, nem áll gyógyszeres befolyásoltság alatt. A jelentés rögzíti, hogy a II. r. panaszos szemmel láthatóan jó állapotban volt, és később, a kihallgatás során sem jelezte rosszullétét. A kórteremben fekvé találták a II. r. panaszost, vele együtt férje is jelen volt. A rendőrök bemutatkoztak, közölték, hogy mely rendőri szervtől érkeztek, majd szolgálati igazolványuk felmutatásával igazolták magukat.

A II. r. panaszost tájékoztatták arról, hogy a gyermeke sérelmére megvalósított foglalkozás körében elkövetett veszélyeztetés ügyében tanúkenti kihallgatása szükséges, amivel kapcsolatban úgy nyilatkozott, hogy kihallgatásának nincs eljárási akadálya. Figyelemmel arra, hogy az eljárás során a tanú kihallgatását egymástól elkülönítve kell fogantatosítani, továbbá hogy csak egy különálló helyiség áll rendelkezésünkre, és a II. r. panaszos nemrég szülte meg gyermekét, a rendőrök úgy döntöttek, hogy a különálló helyiségben az I. r. panaszos meghallgatását hajtják végre, míg a II. r. panaszost a kórteremben nyilatkoztatják. A vallomást megelőzően az eljáró rendőr szóban közölte az érintett jogait és kötelezettségeit, amelyek kapcsán úgy nyilatkozott, hogy azokat megértette, tudomásul vette. Ezt a rendőr a jegyzőkönyvben is rögzítette, melyet a II. r. panaszos aláírásával is hitelesített. A tanúkihallgatás 20 óra 49 perckor ért véget. A kihallgatást követően a II. r. panaszos a jegyzőkönyvet átolvasta, az abban foglaltakkal egyetértett, majd azt aláírta.

A jelentés megjegyzése szerint a kihallgatás idején a II. r. panaszos láthatóan jó állapotban volt, mentes volt a gyógyszeres befolyásoltságtól, a kérdésekre kommunikatív módon, egyértelműen válaszolt, a történetet egybefüggően adta elő, csak a pontosítások érdekében kellett kérdéseket feltenni neki.

10) A. r. főhadnagy szintén 2010. október 26-án készítette el jelentését, amelyben E. r. fhdgy. jelentéséhez képest az alábbi többlet információ szerepel.

A rendőr az I. r. panaszost a kihallgatás megkezdése előtt szóban tájékoztatta jogairól, kötelezettségeiről, valamint a tanúvallomás-tétel akadályairól, aki mentességi akadály fennállását nem jelezte, a jogaira és kötelezettségeire történt figyelmeztetést pedig megértette, és tudomásul vette. A kihallgatás során feltett kérdésekre összefüggő válaszokat adott, és a kihallgatás során egy alkalommal jelezte, hogy aggódik otthon lévő gyermekei miatt, akikre a nagyszülők vigyáznak, azonban a megadott lehetőség ellenére nem kívánt hazatelefonálni. A tanúkihallgatása során nem tanúsított olyan magatartást, amely zavartságra utalt volna, és a feltett kérdésekre történő válaszadásában befolyásolta volna.

A kihallgatást az eljáró rendőr 19 óra 40 perckor kezdte meg, és 20 óra 19 perckor fejezte be. Ekkor a panaszos a jegyzőkönyvet átolvasta, az abban foglaltakkal egyetértett, majd azt aláírásával ellátta.

11) A II. r. panaszos tanúkenti meghallgatására a csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint 2010. október 5-én 19 óra 36 perctől kezdődően került sor.

A tanú a jogaira és kötelezettségeire vonatkozó, valamint a vallomástétel akadályával kapcsolatos tájékoztatást megértette, tudomásul vette, és úgy nyilatkozott, hogy vallomásának nincs akadálya. Ezt követően részletesen beszámolt a terhességének időszakában, illetve a nap folyamán történt eseményekről.

A jegyzőkönyvet az eljáró rendőr 20 óra 49 perckor zárta le.

A rendőrség megküldte a jegyzőkönyv kézzel írt, kórházban rögzített példányát. Az irat valójában egy formanyomtatvány, amin a törvényi hivatkozások és az egyéb tájékoztatás gépelve szerepel, és az érintett nyilatkozataival az előre írt szöveget kell a megfelelő helyen kiegészíteni. A tanú vallomását az eljáró rendőr kézzel írva rögzítette.

12) Az I. r. panaszos tanúkenti meghallgatására a csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint 2010. október 5-én 19 óra 40 perctől kezdődően került sor.

A tanú a jogaira és kötelezettségeire vonatkozó, valamint a vallomástétel akadályával kapcsolatos tájékoztatást megértette, tudomásul vette, és úgy nyilatkozott, hogy vallomásának nincs akadálya. Ezt követően részletesen beszámolt a felesége terhességének időszakában, illetve a nap folyamán történt eseményekről.

A jegyzőkönyvet az eljáró rendőr 20 óra 19 perckor zárta le.

III.

1) A Testületnek elsőként abban a kérdésben kellett állást foglalnia, hogy hatásköri szabályai alapján valamennyi panaszosi sérelem vizsgálatát elvégezheti-e.

A Testület eljárását az Rtv. a IX. Fejezetében, Jogorvoslatok alcím alatt szabályozza. Az Rtv. 92. §-ának (1) bekezdése úgy rendelkezik, hogy az, „akinek az e törvény IV., V. és VI. fejezetében meghatározott kötelezettség megsértése, a rendőri intézkedés, annak elmulasztása, a kényszerítő eszköz alkalmazása (e fejezet alkalmazásában a továbbiakban együtt: intézkedés) alapvető jogát sértette [...] kérheti, hogy panaszát az országos rendőrfőkapitány, valamint a főigazgatók a Testület által lefolytatott vizsgálatot követően bírálja el”.

Az Rtv. fenti rendelkezése szerint a Testület hatáskörébe tartoznak mindazok a rendőri intézkedések, kötelezettségszegések, mulasztások, stb., amelyek az Rtv. IV., V. és VI. fejezetének alkalmazásával összefüggésben merülnek fel. Ennek keretében a Testületnek lehetősége van arra, hogy az Rtv. IV. fejezetében, a rendőrség működésének általános elveit és szabályait rögzítő rendelkezések kapcsán vizsgálódása körébe vonjon minden olyan rendőri tevékenységet, amelyet az V. és a VI. fejezetek ugyan nem nevesítenek, de amelynek vonatkozásában a IV. fejezetben foglalt követelményeknek érvényesülniük kell.

Az Rtv. IV. fejezetében szereplő 11. § (1) bekezdése szerint a rendőr köteles a szolgálati beosztásában meghatározott feladatait a törvényes előírásoknak megfelelően teljesíteni. A 11.§ (1) bekezdése – a fentebb kifejtettek alapján – olyan általános jellegű rendőri kötelezettséget rögzít, amelynek megsértése esetén helye van a Testület eljárásának akkor is, ha a jogsértés nem az Rtv. V. és VI. fejezetében foglalt rendelkezések alkalmazásával függ össze. Az Rtv. 11. §-án keresztül tehát vizsgálhatóvá válik tehát a rendőrség részéről eljáró személyek olyan tevékenysége is, amely az Rtv.-től eltérő egyéb jogszabályok által rendezett eljárási szabályok alapján zajlik.

A Testület hatáskörének ilyen értelmezése azonban nem biztosít korlátlan lehetőséget a Testület beavatkozására. Töretlen gyakorlata szerint ugyanis a Testület az Rtv. 11. §-a kapcsán csak akkor vizsgál az Rtv. V. és VI. fejezetén kívül eső rendőri aktusokat, amennyiben a panaszolt rendőri intézkedéssel vagy mulasztással szemben speciális jogorvoslatot az adott ügyre vonatkozó eljárási szabályok nem biztosítanak. Ennek megfelelően jelen ügyben azt kellett vizsgálni, hogy állt-e a panaszos rendelkezésére olyan speciális büntető eljárásjogi jogorvoslat, amely az általa állított és sérelmezett jogsértések orvoslására alkalmas.

A Be. 196. § (1) bekezdése szerint akit az ügyész vagy a nyomozó hatóság intézkedése vagy intézkedésének elmulasztása érint, az a tudomásszerzéstől számított nyolc napon belül panasszal élhet. Van tehát olyan, sajátlagos büntetőeljárási jogorvoslat, amely alapján a panaszosok kifogásolhatják a tanúkihallgatás kapcsán a Be. 79–88. §-aiban, továbbá az iratokról való másolat készítésével összefüggésben a Be. 70/B. §-ában rögzített követelmények megtartását. A Testületnek tehát nem állt módjában vizsgálni a panasz ezen részeit.

Mivel azonban a büntetőeljárási törvény említett rendelkezése nem nyújt jogorvoslatot a panaszosok azon sérelmeire, amelyek az eljárási cselekmények végrehajtásának módjával, kapcsolatosak, a Testület vizsgálat tárgyává tette a panaszosok kihallgatását végző rendőrök magatartását.

A fentiekén túl, mivel hatásköre egyértelműen megállapítható volt, a Testület a I. r. panaszossal szemben a szülés helyszínén végrehajtott rendőri intézkedést is értékelte.

Az eljárás során a Testület megállapította, hogy a panaszolt intézkedések érintették a panaszosoknak a Magyar Köztársaság Alkotmányáról szóló 1949. évi XX. törvény 2. §-ának (1) bekezdésében foglalt jogállamiság elvéből levezethető tisztességes eljáráshoz, az 54. § (1) bekezdésében rögzített emberi méltósághoz és 59. § (1) bekezdésében rögzített személyes adatok védelméhez való alapvető jogát az alábbiak szerint.

2) A jogi képviselő előadása szerint az újszülött újraélesztése még folyamatban volt, amikor a rendőrök a I. r. panaszost igazoltatni kezdték, aki így nem tudta figyelemmel kísérni az eseményeket, és nem állt módjában tájékozódni gyermeke egészségi állapota felől. Majd amikor a II. r. panaszost kísérte a mentőkocsihoz, egy rendőr feltartóztatta, hogy további adatokat kérjen tőle, ő azonban ragaszkodott hozzá, hogy feleségével a kórházba menjen.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a szülés helyszínén a II. r. panaszost állapota miatt nem lehetett meghallgatni. Az I. r. panaszos ugyanakkor elmondta, hogy kisfia születése során komplikáció lépett fel, ezért értesítette telefonon a Peter Cserny Alapítványt, és kiérkezésükig az utcára ment, majd leintette az arra haladó mentőautót. Ezen kívül a történetekkel összefüggésben nem nyilatkozott.

A panaszosok azon előadása kapcsán, miszerint a rendőrök az apát a gyermek újraélesztésével egy időben kezdték igazoltatni, az alosztályvezető rögzíti, hogy a helyszínre kiérkező járőröknek tájékozódniuk kellett, ki milyen minőségben van jelen, mi történt pontosan. Ehhez szükséges volt az ott tartózkodók – így az I. r. panaszos – igazoltatása, amit megelőzően nem tudhatták, hogy az intézkedés alá vont férfi az újszülött édesapja.

a) Az I. r. panaszos igazoltatását a Testület a következőképpen értékelte.

Az Rtv. 29. § (1) bekezdése alapján a rendőr a feladata ellátása során igazoltathatja azt, akinek a személyazonosságát a közrend, a közbiztonság védelme érdekében, bűnmegelőzési vagy bűnüldözési célból, a tartózkodása jogszerűségének megállapítása céljából, közlekedésrendészeti ellenőrzés során, továbbá az igazoltatott vagy más természetes, illetve jogi személy és egyéb szervezet jogainak védelme érdekében kell megállapítani.

A szülés helyszínére a rendőrök azért érkeztek, mert bűncselekmény elkövetésének gyanúja miatt folytattak vizsgálatot, aminek keretében, vagyis bűnüldözési célból – ahogyan arra a rendőrségi iratok is utalnak – elkerülhetetlen volt a helyszínen tartózkodó személyek személyazonosságának megállapítása és nyilatkoztatása annak tisztázására, hogy ki milyen minőségben tartózkodik a helyszínen.

A Testület ezért úgy ítélte meg, hogy a panaszos igazoltatásának az adott helyzetben megvolt a jogalapja, hiszen elsődleges információkkal rendelkezett a rendőrség feltételezése szerint jogellenes cselekmény elkövetésének körülményeiről.

Az is kétségtelen ugyanakkor, hogy az I. r. panaszos a rendkívül feszült helyzetben ekkor arra összpontosított, hogy mi történik a feleségével és a gyermekével. A rendőrök érkezése és intézkedése az eseményektől szükségszerűen elvonta a figyelmét, és akadályozta abban, hogy családtagjai sorsát figyelemmel kísérje.

Az Rtv. 15. §-ában foglalt arányosság követelménye szerint a rendőri intézkedés nem okozhat olyan hátrányt, amely nyilvánvalóan nem áll arányban az intézkedés törvényes céljával, és több lehetséges és alkalmas rendőri intézkedés, illetőleg kényszerítő eszköz közül azt kell választani, amely az eredményesség biztosítása mellett az intézkedéssel érintettre a legkisebb korlátozással, sérüléssel vagy károkozással jár. A Testület ezért indokoltnak tartotta azt is értékelni, hogy a rendőri fellépés milyen terhet rótt az adott helyzetben az I. r. panaszosra.

A panasz csupán az igazoltatás tényét sérelmezi – nem tartalmaz utalást arra, hogy a panaszos a rendőröket megkérte volna rá, hogy igazoltatását később, olyankor fogantassák, amikor már biztosat tud a felesége és a gyermeke állapotáról, de még arra sem, hogy az igazoltatás indokolatlanul hosszú ideig tartott volna.

Erre való tekintettel a Testület úgy ítélte meg, hogy az igazoltatás nem sértette az I. r. panaszos tisztességes eljárásához fűződő jogát.

b) A jogi képviselő előadása szerint, amikor az I. r. panaszos a feleségét kísérte a mentőkocsinhoz, egy rendőr feltartóztatta, hogy további adatokat kérjen tőle, ő azonban ragaszkodott hozzá, hogy feleségével a kórházba menjen.

A rendőri válasz szerint az I. r. panaszos, mielőtt feleségével távozott volna a helyszínről, arról számolt be, hogy kisfia születése során komplikáció lépett fel, ezért értesítette telefonon a Peter Cserny Alapítványt, és kikerülésükig az utcára ment, majd leintette az arra haladó mentőautót. További kérdésekre nem kívánt válaszolni.

A fentiek alapján megállapítható, hogy a rendőrök valóban kérdést intéztek az I. r. panaszoshoz a történetekre vonatkozóan, azonban mikor rövid válaszáat követően jelezte, hogy el kívánja kísérni feleségét a kórházba, a rendőrök nem tartották fel tovább, nem akadályozták a távozásban.

Az Rtv. 32. §-a szerint a rendőr a feladatának ellátása során bárkihez kérdést intézhet, felvilágosítást kérhet, ha alaposan feltehető, hogy a megkérdezett olyan közlést tehet, amely a rendőri feladatok teljesítéséhez szükséges. A felvilágosítás kérésének idejére a kérdezett személy feltartóztatható. Akitől a rendőr felvilágosítást kér – ha jogszabály másként nem rendelkezik – az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos válaszadást nem tagadhatja meg.

A helyszínen intézkedő rendőröknek a hivatkozott rendelkezés tehát biztosított jogalapot az I. r. panaszos megkérdezésére, ebben a vonatkozásban is érvényesül azonban az arányosság fent ismertetett követelménye.

A Testület úgy ítélte meg, hogy ennek a követelménynek a rendőrség eljárása a panaszos kikérdezése tekintetében nem felelt meg. Ellentétben az igazoltatással, amelynek megkezdésekor a rendőrség nem lehetett tisztában azzal, hogy az I. r. panaszos kicsoda, és milyen minőségben van jelen a helyszínen, akkor, amikor az eseményekkel kapcsolatos kérdéseket feltették neki, a rendőröknek már tudniuk kellett, hogy az ő gyermeke és felesége került veszélyhelyzetbe, és hogy kórházba kell őket szállítani.

Tekintettel arra, hogy ekkor a rendőrök előtt az I. r. panaszos személyi adatai már ismertek voltak, nem lett volna akadálya, hogy kikérdezését olyan későbbi időpontra halasszák, amikor a családját fenyegető egészségügyi veszélyhelyzet már megoldódik, és nem a szeretteivel kapcsolatos eseményekről vonja el a figyelmét a rendőri érdeklődés. Ez felelt volna meg a humánus rendőri intézkedés követelményének, amely következik az Rtv. 2. § (1) bekezdéséből is („a Rendőrség tiszteletben tartja és védelmezi az emberi méltóságot, óvja az ember jogait”).

Emellett a Testület jogsértőnek ítélte az I. r. panaszos kikérdezését az alábbiak miatt is. Az Rtv. 32. §-a szerint akitől a rendőr felvilágosítást kér – *ha jogszabály másként nem rendelkezik – az általa ismert tényekkel, adatokkal kapcsolatos választást nem tagadhatja meg.* Az eltérő jogszabályi rendelkezés lehetőségére utalás beemeli az Rtv. ezen szakaszába az egyes eljárási jogszabályokban rögzített tanúzási mentességeket, így a Be. vonatkozó szabályait is.

Mindez értelemszerűen azt a követelményt is támasztja az Rtv. 32. §-a alapján intézkedő – azaz felvilágosítást kérő – rendőrökkel szemben, hogy amennyiben előre tudni lehet, hogy az adott eseménysorral kapcsolatban valamilyen eljárás fog indulni (vagy esetleg már indult), akkor az adott eljárásban érvényesülő tanúzási mentességekre figyelmeztesse a felvilágosítás adásra kért személyt, hiszen az csak ez alapján tudja eldönteni, él-e mentességével, és megtagadja-e a választást.

A panaszosi és rendőri előadások egybevetéséből azonban nyilvánvaló, hogy az I. r. panaszost a Be. tanúzási mentességekre vonatkozó szabályairól a születésháznál nem tájékoztatták.

A Testület ezért úgy ítélte meg, hogy az I. r. panaszos nyilatkozatát az adott körülmények között sértette az arányos rendőri intézkedés Rtv. 15.§-ban foglalt követelményét, ráadásul olyan módon történt, hogy az Rtv. 32. §-ából fakadó tájékoztatási kötelezettségének a rendőrök nem tettek eleget. Az I. r. panaszos nyilatkozatát ezért sértette a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogát.

3) A Klinikán történt eseményekkel összefüggésben a panaszosok az alábbiakat sérelmezik.

A beadvány tanúsága szerint a II. r. panaszoson a kórházba érkezést követően műtétet hajtottak végre. Az orvosi beavatkozás altatásban történt, 16 óra 30 perckor vette kezdetét és körülbelül fél órán át tartott. Nem sokkal azt követően, hogy a II. r. panaszost a műtőből kitalták, két rendőr jelent meg, és annak ellenére kihallgatták, hogy a szülés miatti sokk, a gyermeke miatti aggodalom és az altató hatása alatt állt. Az I. r. panaszos meghallgatását egy női nyomozó, a II. r. panaszosét pedig egy férfi nyomozó, azonos időben, de külön helyiségben végezte el. A II. r. panaszos kihallgatása az ötágyas kórteremben történt, ahol rajta kívül további két nő feküdt, akik nemrég hozták világra a gyermeküket, egyikük közvetlenül a panaszos mellett feküdt. A rendőr a két ágy közé tette le a széket, arra ült, a szomszédos ágyon fekvő nő így mindent hallhatott. A rendőr a jegyzőkönyvet kézzel vezette.

A rendőrségi iratok tanúsága szerint a II. r. panaszos tanúkénti kihallgatására az osztályos orvos engedélyével került sor, aki a rendőrök kérdésére úgy nyilatkozott, hogy a panaszos kihallgatható állapotban van, nem áll gyógyszeres befolyásoltság alatt. A kihallgatást végző rendőr jelentése rögzíti, hogy a II. r. panaszos szemmel láthatóan jó állapotban volt, és

később, a kihallgatás során sem jelezte rosszullétét. A kórteremben fekvé találták, vele együtt az I. r. panaszos is jelen volt. Figyelemmel arra, hogy az eljárás során a tanúk kihallgatását egymástól elkülönítve kell fogatosítani, továbbá hogy csak egy különálló helyiség áll rendelkezésünkre, és a II. r. panaszos nemrég szülte meg gyermekét, a rendőrök úgy döntöttek, hogy a különálló helyiségben az I. r. panaszos meghallgatását hajtják végre, míg a II. r. panaszost a kórteremben nyilatkoztatják.

A II. r. panaszos tanúkenti kihallgatására a csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint 2010. október 5-én 19 óra 36 perctől kezdődően került sor, annak során részletesen beszámolt terhességének időszakában, illetve a nap folyamán történt eseményekről. A jegyzőkönyvet az eljáró rendőr 20 óra 49 perckor zárta le.

Az I. r. panaszos tanúkenti kihallgatása a csatolt jegyzőkönyv tanúsága szerint 2010. október 5-én 19 óra 40 perctől vette kezdetét, ő szintén részletesen beszámolt a felesége terhességének időszakában, illetve a nap folyamán történt eseményekről. A jegyzőkönyvet az eljáró rendőr 20 óra 19 perckor zárta le.

Amint arra a Testület a fenti III.1) pont alatt rámutatott, nem jár el a Be. azon szabályainak megsértése vonatkozásában, amelyekkel összefüggésben az ügyészhez, vagy a felettes ügyészhez benyújtott panasz hatékony jogorvoslatot jelent. A Legfőbb Ügyészséggel folytatott egyeztetés alapján kialakított testületi gyakorlat szerint azonban a büntetőeljárás cselekmények végrehajtásának módjával kapcsolatban benyújtott panaszokat a Testület kivizsgálja, amennyiben azok nem valamely, a Be.-ben rögzített konkrét eljárási szabályt (pl. figyelmeztetések felolvasása, jegyzőkönyvezés szabályai), hanem olyan általánosabb elveket érintenek, mint az emberi méltóság tiszteletben tartása, ezek vizsgálata ugyanis a Legfőbb Ügyészség álláspontja szerint nem tartozik az ügyészség feladatkörébe. (Ilyen, büntetőeljárás cselekményhez kapcsolódó, de nem ügyészi, hanem testületi hatáskörbe tartozó sérelmet jelent például a kihallgatás során alkalmazott megalázó hangnem, ahol azok az eljárási eszközök, amelyek az ügyészség rendelkezésére állnak, pl. a kihallgatás megismételtetése szabályszerű körülmények között, nem jelentenek megfelelő orvoslást a kérdéses sérelemre.)

E gyakorlat alapján a Testület vizsgálta a két panaszos kórházi kihallgatására vonatkozó panasz bizonyos részeit.

Annak megítélésére a Testületnek nincsen hatásköre, hogy a kihallgatás, mint nyomozati cselekmény időzítését megítélje, így arról nem foglalhatott érdemben állást, hogy elvárható lett volna-e a rendőrségtől az I. r. panaszos egy későbbi időpontra való idézése, ugyanakkor – tekintettel az eset körülményeire – felhívja a rendőrség figyelmét az érintettek kíméletével való eljárás fontosságára.

Ezen túlmenően azonban az I. r. panaszos esetében, akit az eljáró rendőr egy külön szobában nyilatkoztatott akkor, amikor felesége a szükséges beavatkozásokon már átesett, és gyermekét is kórházi ellátásban részesítették, a Testület nem állapított meg a hatáskörébe tartozó jogsérelmet.

A II. r. panaszossal kihallgatását ugyanakkor a Testület jogsértőnek találta az alábbiak szerint.

A Be. 81. § (1) bekezdése értelmében nem hallgatható ki tanúként, akitől a testi vagy szellemi állapota miatt nyilvánvalóan nem várható helyes vallomás. A Be. ezen szabálya olyan jellegű rendelkezés, amelynek megsértése ügyészi hatáskörbe tartozik, ezért a Testület nem vizsgálhatta, hogy a II. r. panaszos mintegy fél órával az elvégzett műtét befejezése után kihallgatható állapotban volt-e.

Azt azonban – mivel a kihallgatás általánosabb értelemben vett módjához tartozik – a Testület vizsgálta, hogy a II. r. panaszos a kihallgatás idején egy ötágyas kórteremben feküdt, ahol rajta kívül további két beteget helyeztek el, egyiküket közvetlenül a panaszos mellett, és mivel a kihallgatást folytató rendőr a két ágy közé letett székre ült, a szomszédos ágyon fekvő nő mindent hallhatott. (A rendőrségi iratok a panaszosi előadást csupán a meghallgatás időpontját tekintve cáfolták, mivel a jegyzőkönyv a rögzítés kezdeteként 19 óra 36 percet jelöl meg. Egyebekben a rendőrség a panaszos elmondásával egybehangzóan írta le a történéseket.)

A Testület ezt a gyakorlatot súlyosan aggályosnak tartja az alábbiak szerint. A személyes adatok védelméről és a közérdekű adatok nyilvánosságáról szóló 1992. évi LXIII. törvény (a továbbiakban: Avtv.) 2. §-ában foglalt „személyes adatnak” minősül „bármely meghatározott (azonosított vagy azonosítható) természetes személlyel (a továbbiakban: érintett) kapcsolatba hozható adat, az adatból levonható, az érintettre vonatkozó következtetés.”

A személyes adatokon belüli további csoportot képeznek a fokozott védelemre szoruló „különleges adatok”. Ilyenek többek között az „egészségi állapotra vonatkozó adatok” és a „bűnügyi személyes adatok”. Bűnügyi személyes adatnak minősül az Avtv. 2. § 3. pontja szerint a büntetőeljárás során a bűncselekménnyel vagy a büntetőeljárással összefüggésben, a büntetőeljárás lefolytatására, illetőleg a bűncselekmények felderítésére jogosult szerveknél keletkezett, az érintettel kapcsolatba hozható személyes adat.

Az eset körülményeiből nyilvánvaló, hogy a II. r. panaszos vallomásában elhangozhattak egészségi állapotra vonatkozó adatok, az pedig a fenti definíció alapján megállapítható, hogy minden, amit egy személy a büntetőeljárásban elmond, a személyes adatának, mégpedig különleges – bűnügyi személyes – adatának minősül.

Többek között ez indokolja, hogy a Be. rendkívül szigorúan szabályozza, hogy a nyomozás során kik lehetnek jelen az egyes eljárási cselekményeken, illetve hogy az ezekről készült jegyzőkönyveket ki ismerhetik meg.

Egyértelmű, hogy amennyiben olyan személyek is megismerhetik egy adott személynek egy büntetőügy nyomozati szakában tett vallomását, illetve egészségi állapotra vonatkozó adatait, akiket arra a törvény nem jogosít fel, sérül az érintett személyes adatok védelméhez fűződő joga.

Az sem vitatható, hogy a rendőrség felelőssége – pozitív intézményvédelmi kötelezettsége – annak biztosítása, hogy eljárása során illetéktelenek számára az ilyen jellegű adatok ne váljanak hozzáférhetővé. Abból a szempontból, hogy ezt a pozitív kötelezettséget a rendőrség megszegte-e, annak sincs jelentősége, hogy a panaszos mellett fekvő beteg ténylegesen megszerezte-e ezeket az adatokat, azaz hallotta-e a panaszos vallomását. A rendőrség megsértette a panaszos azon jogát, hogy a személyes adatok védelméhez fűződő alapvető jogosultságát az ügyében eljáró állami szerv megfelelően biztosítsa. A rendőrség megsértette az Rtv. 2. §-ában kifejeződő intézményvédelmi kötelezettségét, amelynek értelmében a rendőrség tiszteletben tartja és **védelmezi** az emberi méltóságot, óvja az ember jogait.

E mulasztás kimentésére az objektív körülményekre való hivatkozás nem elégséges. A Testület utal a 304/2009. (X. 14.) számú állásfoglalásában kifejtette álláspontjára – amelyet az országos rendőrfőkapitány 29000-105/375-12/2009. RP. számú határozatában osztott –, miszerint az objektív körülmények (így a két elkülöníthető helyiség hiánya sem) vehető az alapjogsérelem mérlegelése kapcsán figyelembe. Ez legfeljebb az rendőrök egyéni felelősségének mérlegelésekor értékelhető. Abból a szempontból, hogy az állampolgár oldalán megvalósult-e az alapjogsérelem, vagy sem – jelen esetben igen –, nem jöhet számításba.

A Testület erre való hivatkozással megállapította a II. r. panaszos személyes adatok védelméhez fűződő jogának súlyos fokú sérelmét.

IV.

A fentiek alapján a Testület úgy ítélte meg, hogy az igazoltatás nem sértette az I. r. panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogát, nyilatkoztatása ugyanakkor az adott körülmények között sértette az arányos rendőri intézkedés Rtv. 15.§-ban foglalt követelményét, ráadásul olyan módon történt, hogy az Rtv. 32. §-ából fakadó tájékoztatási kötelezettségnek a rendőrök nem tettek eleget, ami a panaszos tisztességes eljáráshoz fűződő jogának megsértését eredményezte. Jogsértőnek találta továbbá a Testület a II. r. panaszosnak a kórházban végrehajtott kihallgatását, és megállapította személyes adatok védelméhez fűződő jogának sérelmét.

A Testület megítélése szerint a megvalósult sérelmek elérik a súlyosság azon fokát, amely indokolttá teszi, hogy a Testület állásfoglalását megküldje az országos rendőrfőkapitánynak, ezért döntését a rendelkező részben foglaltak szerint alakította ki.

Budapest, 2011. február 23.

Dr. Juhász Imre
elnök

Dr. Kozma Ákos
elnökhelyettes

Fráterné dr. Ferenczy Nóra
testületi tag

Dr. Féja András
testületi tag

Dr. Kádár András Kristóf
előadó testületi tag